

УДК 334.061.1
UDC 334.061.1

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ДЕФІНІЦІЇ ТЕРМІНУ «ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО»

Ніжнік А.А., Національний транспортний університет, Київ, Україна

ANALYSIS OF APPROACHES TO DEFINITION OF THE TERM «PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP»

Nizhnik A.A., National Transport University, Kyiv, Ukraine

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ К ДЕФИНИЦИИ ТЕРМИНА «ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО»

Нижник А.А., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Державно-приватне партнерство являє собою відносно нове явище у світовій економіці, що відображає процеси розширення і ускладнення форм взаємодії держави і бізнесу, тому на сьогоднішній день, як в науці, так і на практиці немає однозначного підходу до поняття державно-приватного партнерства. Останнім часом тема державно-приватного партнерства в нашій країні набуває все більшої актуальності. Це пов'язано, з одного боку, з ускладненням соціально-економічного життя, утрудненням виконання державою суспільно значущих функцій, дефіцитом бюджету. З іншого боку, бізнес зацікавлений в нових об'єктах для інвестування, скорочення витрат і збільшення прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичну та методологічну основу формування інституту державно-приватного партнерства становлять дослідження провідних зарубіжних та вітчизняних вчених.

Постановка завдання. Метою дослідження є розгляд та узагальнення основних сучасних підходів до визначення терміну «державно-приватне партнерство».

Виклад основного матеріалу дослідження. Зарубіжний і вітчизняний досвід останніх 20 років свідчить, що одним з основних механізмів розширення ресурсної бази та мобілізації невикористаних резервів для економічного розвитку, підвищення ефективності управління державною та громадською власністю є державно-приватне партнерство.

Термін «державно-приватне партнерство» є перекладом поширеного у світовій економічній літературі поняття «public-private partnership». В окремих випадках використовується формулювання «приватно-державне партнерство», щоб підкреслити пріоритетну роль приватного сектора. В українській літературі застосовується термін державно-приватне партнерство, виходячи з чіткого визначення провідної ролі держави в українських реаліях. Загальноприйнятого визначення поняття «державно-приватне партнерство» в даний час не існує, і в світовій і вітчизняній літературі можна знайти безліч різних визначень. Поняття державно-приватного партнерства носить різне смислове навантаження в залежності від сфер діяльності, в яких реалізується дане партнерство, і розуміння урядом тієї чи іншої країни завдань і принципів здійснення проектів на основі державно-приватного партнерства.

Власне термін «державно-приватне партнерство» (ДПП, Public Private Partnership) з'явився на початку 90-х рр. ХХ ст. І пов'язаний, головним чином, з «британською моделлю» державно-приватного партнерства. У 1992 році уряд Д. Мейджора оголосило про «приватні фінансові ініціативи» (Private Finance Initiative – PFI), які представляли собою модернізовану концепцію управління державною власністю. Суть PFI полягала в тому, щоб в рамках договорів і угод про державно-приватне партнерство передати приватному сектору функції фінансування (будівництва, реконструкції, експлуатації, управління і т. д.) об'єктів соціально - культурної та виробничої інфраструктури, що перебувають у державній власності. Дана кардинальна зміна системи державного управління в Великобританії спричинило за собою істотну трансформацію в інституційному

середовищі, а також у взаємовідносинах державного апарату і приватного бізнесу. Державно-приватне партнерство – ця форма діяльності держави і приватного сектора, з метою розвитку найбільш значущих об'єктів інфраструктури і забезпечення якісними послугами господарюючих суб'єктів і суспільства [1].

В самому понятті «державно-приватне партнерство» закладено взаємодія двох партнерів, які мають різні цілі: держави як представника громадських інтересів, і приватного сектора. При цьому держава повинна трактуватися, в широкому сенсі, як узагальнюючий суб'єкт публічної влади, що включає всі рівні управління. Основа концепції державно-приватного партнерства полягає в тому, що держава і бізнес мають свої власні спеціалізації і переваги, при об'єднанні яких формується кооперація і створюється ефективна синергія.

Концепція державно-приватного партнерства має велику сферу застосування, але її використання особливо актуально на різних етапах реалізації проектів в області інфраструктури, де потрібно суспільно-прийнятне розподіл відповідальності за проектування, фінансування, будівництво, управління, технічне обслуговування або експлуатацію об'єктів інфраструктури. Державно-приватне партнерство все частіше стає вибором суспільства в тих випадках, коли ринок не в стані забезпечити суспільству соціально важливі товари та послуги.

Державно-приватне партнерство передбачає собою організаційне та інституційне об'єднання держави і приватного бізнесу з метою здійснення соціально важливих планів в масштабі цілої держави або окремих територій.

В даний час різні визначення терміну державно-приватного партнерства можна знайти в наступних джерелах:

- 1) публікації міжнародних фінансових та інших організацій;
- 2) акти і методичні документи національних відомств, відповідальних за реалізацію державно-приватного партнерства в зарубіжних країнах, а також законодавчі акти іноземних держав;
- 3) публікації зарубіжних консалтингових компаній та інших комерційних організацій, що беруть участь в реалізації проектів державно-приватного партнерства;
- 4) наукові публікації (вітчизняні і зарубіжні);
- 5) законодавчі та інші нормативні правові акти.

В якості повного формулювання державно-приватного партнерства на сьогоднішній день часто використовується трактування В.Г. Варнавського: «інституційний та організаційний альянс між державою і бізнесом з метою реалізації суспільно значущих проектів і програм в широкому спектрі галузей промисловості і НДДКР, аж до сфери послуг» [2]. Разом з тим, держава не втрачає прав власника, залучаючи при цьому ресурси бізнесу до вирішення широкого кола проблем. У той же час участь бізнесу в реалізації проектів вимагає правового закріплення партнерства як особливого роду взаємодії держави і бізнесу. Це веде до суттєвих інституційних змін всередині системи відносин «влада – бізнес», що дозволяє розширювати участь підприємців у виконанні частини економічних, організаційних, управлінських та інших функцій.

За Б. Винницьким, державно-приватне партнерство (публічно-приватне партнерство) – це система відносин між органом публічної влади (управління) та приватною організацією, в яких приватній організації надається більша роль у плануванні, фінансуванні та реалізації певної послуги для населення, аніж при використанні традиційних процедур співпраці (наприклад, тендеру), і менше, аніж при використанні механізму приватизації. При цьому захист державних і комунальних інтересів гарантується через інституційні основи, положення нормативних актів та укладених договорів [3]. Визначення Б. Винницького найкраще відображає практичну складову взаємодії державного й приватних секторів економіки по реалізації спільних проектів. Автор підкреслює більшу роль саме приватному сектору та захист державних інтересів.

Е. Кляйн і Г. Тейсман запропонували більш чітке визначення поняття державно-приватного партнерства, а саме: «Державно-приватне партнерство можна описати як стійку взаємодію державного й приватного секторів, у якій розробляються спільний продукт, а послуги, ризики, витрати і прибутки розподіляються між партнерами» [4].

Варіанти визначень терміну «державно-приватне партнерство» у публікаціях міжнародних фінансових та інших організацій наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Визначення поняття «державно-приватне партнерство» у публікаціях міжнародних фінансових та інших організацій

Визначення	Джерело
Державно-приватне партнерство поєднує в собі вкладення приватного капіталу і, іноді, державного капіталу для підвищення якості публічних послуг або для управління державними активами.	Gerrard M.B. What Are Public-Private Partnerships, and How Do They Differ from Privatizations? // Finance & Development. 2001. Vol. 38.
Термін «державно-приватне партнерство (ДПП)» не визначений на рівні Співтовариства. Загалом, цей термін відноситься до форм кооперації між державними властями і бізнесом, які мають на меті забезпечення фінансування, будівництва, модернізації, управління або утримання інфраструктури або надання послуг.	Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. Brussels. 30.04.2004. P. 3.
Поняття державно-приватного партнерства належить до угод, в яких приватний сектор надає інфраструктурні активи і послуги, які традиційно забезпечуються державою.	Public-Private Partnerships. International Monetary Fund, 2004.
Термін «державно-приватне партнерство» описує діапазон можливих відносин між публічними та приватними організаціями в контексті інфраструктурних та інших послуг.	Public-Private Partnerships Handbook. Asian Development Bank. 2006.
Державно-приватне партнерство (ДПП) ґрунтується з метою забезпечити фінансування, планування, виконання та експлуатацію об'єктів, виробництв та надання послуг державного сектора. Його ключовими особливостями є: 1) довгостроковість забезпечення і надання послуг (іноді терміном до 30 років); 2) передача ризиків приватному сектору; 3) різноманіття форм довгострокових контрактів, що укладаються юридичними особами з державними і муніципальними структурами.	Практичний посібник з питань ефективного управління в сфері ДПП / організація Об'єднаних Націй. Нью-Йорк, Женева, 2008.
Державно-приватне партнерство (ДПП) являє собою тривалі спільні зусилля державного сектора (Урядових органів) і приватних підприємств для досягнення спільної мети (наприклад, виконання дорожнього проекту) при забезпеченні власних індивідуальних інтересів.	Збірник методичних матеріалів по державно-приватного партнерству в автодорожньої сфері, PPIAF. Версія: 2009 р.
Угода між урядом і одним або декількома приватними партнерами (які можуть бути операторами або фінансовими організаціями), відповідно до якої приватний партнер забезпечує надання послуг таким чином, що цілі держави з надання послуги пов'язані з отриманням вигоди приватних партнерів, і де ефективність даної ув'язки залежить від адекватної передачі ризиків приватним партнерам.	Dedicated Public-Private Partnership Units: A Survey of Institutional and Governance Structures, OECD, 2010.
Довгостроковий контракт між приватною стороною і державним органом для створення державних активів або надання послуг, в якому приватна сторона приймає на себе значні ризики і відповідальність за управління.	World Bank Institute / PPIAF, Public-Private Partnerships Reference Guide, Washington DC, 2012.

Серед публікацій міжнародних фінансових та інших організацій найбільш загальне визначення дається Міжнародним валютним фондом, відповідно до якого «поняття державно-приватного партнерства відноситься до угод, в рамках яких приватний сектор надає інфраструктурні активи і послуги, які традиційно забезпечуються державою». Державно-приватне партнерство в даному визначенні обмежується контрактною формою. Таким чином, дане визначення представляється обмеженим, не в повній мірі відображаючи економічне зміст цього партнерства.

У зарубіжних дослідженнях також спостерігається велика різноманітність визначень, від загальних формулювань, до визначень, досить докладно описують дану категорію з точки зору механізму реалізації, що відображено в табл. 2.

Таблиця 2 – Визначення поняття «державно-приватне партнерство» у зарубіжних публікаціях

Визначення	Джерело
Державно-приватне партнерство (ДПП) це співпраця між державним і приватним сектором з метою реалізації проекту або надання послуги, традиційно забезпечуваних державним сектором.	Yongjian, K., Xinpeng, L., Shouqing, W., <i>Equitable Financial Evaluation Method for Public-Private Partnership Projects // Tsinghua Science and Technology, Volume 13, № 5, Oct. 2008, pp. 702-707.</i>
Державно-приватне партнерство визначається як довгострокові контрактні відносини між державними структурами і приватним партнером (або консорціум приватних фірм) для створення і експлуатації інфраструктури. На приватного партнера покладається відповідальність за будівництво, управління та утримання об'єкта, надання послуг, а також фінансування, в обмін на регулярні платежі від уряду і (або) користувачів об'єкта.	Sónia Araújo & Douglas Sutherland, <i>Public-Private Partnerships and Investment in Infrastructure (OECD Economics Department - Working Papers No. 803, Paris, 2010.</i>
ДПП має наступні ключові елементи: - довгостроковий контракт між державної і приватної стороною; - здійснюється з метою проектування, будівництва, фінансування і експлуатації об'єкта публічної інфраструктури приватної стороною; - припускає платежі приватної стороні по контракту за використання об'єкта, або за рахунок держави, або за рахунок користувачів об'єкта інфраструктури; - об'єкт залишається у власності держави або переходить в власність держави по завершенню дії проекту.	E.R. Yescombe, <i>Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance // Butterworth – Heinemann / Elsevier, Oxford, UK 2007. 369 p.</i>
Термін ДПП відноситься до довгострокової, регульованої контрактом співпраці між державним і приватним сектором для ефективного вирішення завдань держави шляхом поєднання необхідних ресурсів (наприклад, ноу-хау, капітал, персонал) сторін угоди і розподілу існуючих проектних ризиків між сторонами проекту відповідно до їхнього компетенції.	Hans Wilhelm Alfen (ed.), <i>Public-Private Partnership in Infrastructure Development - Case Studies from Asia and Europe// Bauhaus-Universität Weimar, 2009.</i>

Критичний аналіз представлених підходів до визначення терміна «Державно-приватне партнерство» дозволяє констатувати, що в ряді випадків під ДПП розуміються всі види взаємодії держави, громадських і комерційних структур в різних областях діяльності, що не відповідає змісту словосполучення.

Висновки. Аналіз контексту вживання терміна державно-приватного партнерства і його ознак показує що в найзагальнішому вигляді державно-приватне партнерство являє собою будь-які форми взаємодії чи співпраці держави і приватного бізнесу. Виходить що це комплексне явище яке має в основному економічний характер.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Мірзабалаева Ф.І. Державно-приватне партнерство як інструмент розвитку регіонального розвитку / Мірзабалаева Ф.І., Тунаева З.А. // *Фундаментальні дослідження.* – 2015. – № 9.
2. Варнавский В.Г. Партнерство держави і приватного сектора: форми, проекти, ризики. – М: Наука РАН, 2005. – 315 с.
3. Винницький Б. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Б. Винницький, М. Лендель, Б. Онищук, П.Сегварі. – К.: «К.І.С.», 2008. – 55 с.
4. Кляйн Е. Інституційні та стратегічні бар'єри для державно-приватного партнерства: аналіз голландських справ / Е. Кляйн, Г. Тейсман // *Громадські гроші і управління.* – 2003. – Вип. 23. – № 3. – С. 137–146.

REFERENCES

1. Mirzabalaeva F.I. Public-private partnership as a tool of regional development / Mirzabalaeva F.I., Tunaeva Z.A. // *Basic research.* 2015. № 9.
2. Varnavskyy V.G. The partnership of the state and the private sector: forms, projects risks. M: Science RAS, 2005. 315 p.
3. Vynnytsky B. Experience and prospects of implementation of public-private partnerships in Ukraine and abroad / B. Vynnytsky, M. Lendel, B. Onischuk, P. Sehvari. K.: "KIS", 2008. 55 p.
4. Klijn E.H. Institutional and Strategic Barriers to Public-Private Partnership: An Analysis of Dutch Cases / E. Klijn, G. Teisman // *Public Money and Management.* 2003. Vol. 23. № 3. P. 137–146.

РЕФЕРАТ

Ніжнік А.А. Аналіз підходів до дефініції терміну «державно-приватне партнерство» / А.А. Ніжнік // *Економіка та управління на транспорті.* – К.: НТУ, 2017. – Вип. 5.

У даній статті пропонується огляд існуючих в західній і вітчизняній науковій літературі підходів до визначення такої економічної категорії, як державно-приватне партнерство.

Об'єкт дослідження – процес державно-приватного партнерства.

Мета дослідження – розгляд та узагальнення основних сучасних підходів до визначення терміну «державно-приватне партнерство».

Методи дослідження – абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід.

Державно-приватне партнерство як нова форма розвитку бізнесу привертає увагу представників наукових кіл та широкої громадськості. Державно-приватне партнерство передбачає собою організаційне та інституційне об'єднання держави і приватного бізнесу з метою здійснення соціально важливих планів в масштабі цілої держави або окремих територій. Однак зміст цього поняття поки остаточно не утвердився.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО, ІНВЕСТУВАННЯ, ІНВЕСТИЦІЇ, ІНФРАСТРУКТУРА, ДЕРЖАВНИЙ ТА ПРИВАТНИЙ ПАРТНЕР.

ABSTRACT

Nizhnik A.A. Analysis of approaches to definition of the term «public-private partnership». Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2017. Vol. 5.

A survey of the existing approaches in western and domestic scientific literature to the definition of such category in economy as state-private partnership (SPP) is suggested in the article.

Object of the research – the process of public-private partnerships.

Purpose of the study – review and summarize the main modern approaches to the definition of the term "public-private partnership".

Methods of research – method of abstracting, analysis and synthesis, induction and deduction, system approach.

Public-private partnerships as a new form of business development attract the attention of representatives of the scientific community and the general public. Public-private partnership implies the organizational and institutional unification of the state and private business with the aim of implementing socially important plans on the scale of the whole state or individual territories. However, the content of this concept has not yet been firmly established.

KEYWORDS: PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP, INVESTMENT, INVESTMENT, INFRASTRUCTURE, THE STATE AND THE PRIVATE PARTNER.

РЕФЕРАТ

Нижник А.А. Анализ подходов к дефиниции термина «государственно-частное партнерство» / А.А. Нижник // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2017. – Вып. 5.

В данной статье предлагается обзор существующих в западной и отечественной научной литературе подходов к определению такой экономической категории, как государственно-частное партнерство.

Объект исследования – процесс государственно-частного партнерства.

Цель исследования – рассмотрение и обобщение основных современных подходов к определению термина «государственно-частное партнерство».

Методы исследования – абстрагирование, анализ и синтез, индукция и дедукция, системный подход.

Государственно-частное партнерство как новая форма развития бизнеса привлекает внимание представителей научных кругов и широкой общественности. Государственно-частное партнерство предполагает собой организационное и институциональное объединение государства и частного бизнеса с целью осуществления социально важных планов в масштабе целого государства или отдельных территорий. Однако содержание этого понятия пока окончательно не утвердилось.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО, ИНВЕСТИРОВАНИЕ, ИНВЕСТИЦИИ, ИНФРАСТРУКТУРА, ГОСУДАРСТВЕННЫЙ И ЧАСТНЫЙ ПАРТНЕР.

АВТОРИ:

Нижник Анастасія Анатоліївна. Національний транспортний університет, аспірант кафедри «Економіка», e-mail: anastasiia_anatoliivna@mail.ua, тел. +380954216144, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314.

AUTHOR:

Nizhnik Anastasiia A. National Transport University, postgraduate, department of Economics, e-mail: anastasiia_anatoliivna@mail.ua, tel. +380954216144, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str. 1, of. 314.

АВТОРЫ:

Нижник Анастасія Анатольевна. Национальный транспортный университет, аспирант кафедры экономики, e-mail: anastasiia_anatoliivna@mail.ua, тел. +380954216144, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Козак Л.С., кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

REVIEWER:

Kozak L.S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, President of Ukrainian Academy of Investment in Science and Construction, Kyiv, Ukraine.